

Študijná príručka: Trenčiansky kraj

Táto príručka je navrhnutá tak, aby preverila a upevnila vaše vedomosti o geografických, historických, kultúrnych a ekonomických aspektoch Trenčianskeho kraja na základe poskytnutých materiálov. Obsahuje kvíz s krátkymi odpoveďami, námety na esej a komplexný glosár kľúčových pojmov.

Kvíz

Odpovedzte na nasledujúce otázky v rozsahu 2 – 3 viet. Odpovede musia vychádzať výlučne z poskytnutého textu.

1. Opíšte geografickú polohu a hlavné pohoria, ktoré tvoria územie Trenčianskeho kraja.
2. Čo dokazuje nápis na hradnej skale v Trenčíne a aké informácie obsahuje?
3. Aká významná zmena nastala v priemyselnej orientácii na Považí?
4. Ktoré dve významné osobnosti slovenských dejín sa narodili v tej istej budove v Uhrovci a aký je status tejto budovy dnes?
5. Vysvetlite symboliku, ktorú spája erb mesta Partizánske.
6. Aké nerastné suroviny sa v minulosti ťažili v oblasti Hornej Nitry a aké suroviny sa v kraji ťažia v súčasnosti?
7. Charakterizujte Manínsku tiesňavu, vrátane jej polohy a prírodných charakteristík.
8. Ktoré tri hlavné motívy sú zobrazené v erbe Trenčianskeho kraja a aký je ich historický pôvod?
9. Ktorá osobnosť bola najvýznamnejším majiteľom Trenčianskeho hradu a akú prezývku si vyslúžila?
10. Aké sú hlavné demografické a náboženské charakteristiky obyvateľstva Trenčianskeho kraja?

Kľúč správnych odpovedí

1. Trenčiansky kraj sa rozprestiera v severozápadnej časti Slovenska a na západe hraničí s Českou republikou. Pozdĺž štátnych hraníc tvoria jeho územie Biele Karpaty a Javorníky, ktoré sú od Súľovských a Strážovských vrchov oddelené Považským podolím. Východnú časť kraja obkolesujú pohoria Žiar, Vtáčnik a Tribeč.
2. Nápis na hradnej skale pripomína prítomnosť rímskej osady Laugaricio v 2. storočí. Zaznamenáva, že v roku 179 tu prezimovalo 855 vojakov II. pomocnej légie pod vedením legáta Maximiana, a oslavuje víťazstvo Rimanov nad Germánmi v markomanských vojnách.
3. Na Považí došlo k zmene priemyselnej orientácie, kde pôvodná výroba strojov bola nahradená modernejšou výrobou elektroniky a potravinárstvom. Táto zmena reflektuje transformáciu regionálnej ekonomiky.
4. V rodnom dome v Uhrovci sa narodil Ľudovít Štúr (1815), vedúci predstaviteľ slovenského národného hnutia, a Alexander Dubček (1921), slovenský politik. Dnes je táto budova národnou kultúrnou pamiatkou a múzeom.
5. Erb mesta Partizánske spája historické znamenia niekdajšej samostatnej obce Šimonovany s motívom obuvníckeho priemyslu. V hornej časti je zlatá dámska topánka, zatiaľ čo v dolnej časti sú poľnohospodárske symboly – čerieslo a lemeš.
6. V minulosti sa v oblasti Hornej Nitry (Handlová a Nováky) ťažilo hnedé uhlie a lignit, no táto ťažba sa už ukončila. V súčasnosti sa v kraji naďalej ťaží stavebný kameň a v Hornom Srní cementárenské suroviny.
7. Národná prírodná rezervácia Manínska tiesňava sa nachádza v okrese Považská Bystrica v Strážovských vrchoch. Tvoria ju úzky vápencový kaňon, ktorý je známy svojou vzácnou faunou a flórou.

8. Erb Trenčianskeho kraja má tri polia: v prvom je jeleň vyskakujúci z koruny (erb Trenčianskej stolice z r. 1551), v druhom je orol na korune (erb Trenčianskej stolice zo 17. stor.) a v treťom sv. Ladislav víťaziaci nad Kumánom (erb Nitrianskej stolice zo 16. stor.).
9. Najvýznamnejším majiteľom Trenčianskeho hradu bol Matúš Čák Trenčiansky. Keďže mu patrilo viacero hradov, získal prezývku „Pán Váhu a Tatier“.
10. Obyvateľstvo kraja je prevažne slovenskej národnosti. Z hľadiska vierovyznania dominujú rímski katolíci, avšak v oblasti Myjavy a okolitých kopaníc majú vysoké zastúpenie veriaci evanjelickej cirkvi.

Námety na esej

1. Analyzujte strategický význam geografickej polohy a dopravnej infraštruktúry Trenčianskeho kraja s odkazom na konkrétne cestné a železničné trasy uvedené v texte.
2. Na základe informácií o turistických atrakciách (hrady, kúpele, prírodné krásy, kultúrne podujatia) zhodnoťte potenciál Trenčianskeho kraja v oblasti cestovného ruchu.
3. Porovnajte Považské podolie a Hornonitriansku kotlinu z hľadiska zaľudnenia, priemyslu, hlavných mestských centier a prírodných podmienok.
4. Diskutujte o tom, ako história, od rímskej prítomnosti cez stredovekých panovníkov až po moderné dejiny, formovala identitu a pamiatky Trenčianskeho kraja.
5. Vysvetlite symboliku a heraldické prvky zobrazené v erboch miest Trenčín, Partizánske a Považská Bystrica a prepojte ich s historickým alebo hospodárskym kontextom týchto miest.

Glosár kľúčových pojmov

Pojem	Definícia
Baránok Boží	Symbol v erbe mesta Trenčín; strieborný obrátený baránok v zlatej zbroji, ktorý symbolizuje Krista.
Biele Karpaty	Pohorie tvoriace časť územia Trenčianskeho kraja pozdĺž štátnej hranice s Českou republikou.
Bojnický zámok	Pôvodne hrad, ktorý v 17. storočí prestaval rod Pálffyovcov do barokového štýlu. Dnes má romantický charakter a patrí medzi najnavštevovanejšie pamiatky.
Bradlo	Vrch (543 m n. m.) v Myjavskej pahorkatine, na ktorom sa nachádza Mohyla Milana Rastislava Štefánika.
Čerieslo a lemeš	Časti pluhu (radlice) zobrazené v erbe mesta Partizánske ako symbol poľnohospodárskej histórie obce Šimonovany.

Hornonitrianska kotlina	Kotlina ležiaca vo východnej časti kraja, ktorou preteká rieka Nitra. Je husto zaľudnená s centrom v Prievidzi.
Kopanice	Typické roztratené sídla nachádzajúce sa v okolí Myjavy v Myjavskej pahorkatine.
Laugaricio	Názov rímskej osady, ktorá sa v 2. storočí nachádzala na mieste dnešného Trenčína. Nápis na hradnej skale pripomína táborenie rímskych vojakov v tejto osade.
Manínska tiesňava	Národná prírodná rezervácia v okrese Považská Bystrica, tvorená úzkym vápencovým kaňonom so vzácnou faunou a flórou.
Markomanské vojny	Konflikt medzi Rímskou ríšou a germánskymi kmeňmi, ktorého víťazstvo oslavuje rímsky nápis na trenčianskej hradnej skale.
Matúš Čák Trenčiansky	Najvýznamnejší majiteľ Trenčianskeho hradu, prezývaný „Pán Váhu a Tatier“ pre rozsiahly majetok a vplyv.
Mohyla M. R. Štefánika	Architektonické dielo Dušana Jurkoviča na vrchu Bradlo, postavené na počesť významného slovenského politika.
Nosice	Najväčšia vodná nádrž v Trenčianskom kraji, vybudovaná na rieke Váh.
Považské podolie	Husto zaľudnená oblasť pozdĺž rieky Váh, ktorá oddeľuje Biele Karpaty a Javorníky od Súľovských a Strážovských vrchov. Vedú ním hlavné dopravné tepny.
Strážovské vrchy	Pohorie, v ktorom sa nachádza prírodná pamiatka Manínska tiesňava.

Vtáčnik	Pohorie a zároveň najvyšší bod Trenčianskeho kraja (1 346 m n. m.).
----------------	---